

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1MCdo/5/2012
Identifikačné číslo spisu:	7209219588
Dátum vydania rozhodnutia:	21.11.2013
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Bajánková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2013:7209219588.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu Správca konkurznej podstaty k.s., so sídlom Lazovná 64, Banská Bystrica, správca úpadcu KFZ Sys s.r.o. v konkurze so sídlom Košútska č. 1342, Sládkovičovo, proti žalovanému W. M., bytom Y. o zaplatenie 78,50 € s príslušenstvom vedenej na Okresnom súde Košice II pod sp. zn. 20 C 199/2009, v konaní o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 09. mája 2011, sp. zn. 5 Co 305/2010, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 09. mája 2011, sp. zn. 5 Co 305/2010 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

Okresný súd Košice II rozsudkom z 21. septembra 2010 č.k. 20C 199/2009-11 konanie v časti o zaplatenie sumy 35,23 € zastavil. Žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 43,27 € do 3 dní po právoplatnosti rozsudku, a žiadnemu z účastníkov nepriznal právo na náhradu trov konania. V odôvodnení rozhodnutia uviedol že právo na zaplatenie zmluvnej pokuty je právom ktorého právnou skutočnosťou vzniku je existencia stavu omeškania na strane dlžníka v daný deň, za ktorý deň právo veriteľa na zmluvnú pokutu vzniká. Ten, ktorý deň stavu omeškania dlžníka splnením zabezpečeného hlavného záväzku je teda zároveň dňom vzniku subjektívneho práva veriteľa na plnenie zmluvnej pokuty za tento deň a teda zároveň najskorším možným dňom kedy sa právo mohlo vykonať po prvý raz. Zmluvná pokuta ako samostatné majetkové právo vzniká každodenne vo výške 0,1 % z dlžnej sumy. Premlčanie nároku na zaplatenie žalovanej zmluvnej pokuty je potrebné posudzovať podľa príslušných ust. Obch. zák. z dôvodu, že podľa článku VIII. bod 1 VOP si zmluvné strany svoj záväzkový vzťah v zmysle § 262 ods. 2 Obch. zák. podriadili režimu Obch. zákonníka. Podľa § 393 ods. 2 Obch. zák. pri právach vzniknutých z porušenia povinností začína premlčacia lehota plynúť dňom, keď bola povinnosť porušená, ak nie je pre premlčanie niektorých týchto práv ustanovená osobitná úprava. K porušeniu povinnosti splniť záväzok riadne a včas došlo márnym uplynutím doby jeho splatnosti. Povinnosť splniť záväzok riadne a včas, včas v dôsledku jej porušenia a vzniku omeškania nezaniká a trvá ďalej až do doby poskytnutia riadneho plnenia alebo zániku záväzku z iného dôvodu. Každým ďalším dňom po dobu, po ktorú omeškanie trvá dlžník opätovne porušuje svoju povinnosť plniť riadne a včas, a preto za každý

deň omeškania vzniká veriteľovi ďalšie právo na zmluvnú pokutu. Pri práve na zaplatenie zmluvnej pokuty dohodnutej percentnou sadzbou z dlhu za každý deň omeškania preto začína bežať premlčacia doba v zmysle § 393 ods. 1 Obch. zák. nielen prvým dňom omeškania, ale i každým ďalším dňom omeškania za ktorý vzniklo veriteľovi ďalšie právo na zmluvnú pokutu. Právo na zaplatenie takto dohodnutej zmluvnej pokuty vzniknuté za určitý deň omeškania sa preto premlčí uplynutím 4 ročnej premlčacej lehoty počítanej od tohto dňa (§ 397 Obch. zák.) V tomto smere súd poukázal na právny názor vyslovený v rozsudku NS ČR sp. zn. 29 Odo 847/2001 zo dňa 29. októbra 2002, ktorý interpretuje totožnú hmotnoprávnu úpravu premlčania v skutkovo obdobnom prípade.

Na odvolanie žalovaného Krajský súd v Košiciach rozsudkom z 09. mája 2011, sp.zn. 5 Co 305/2011 rozsudok súdu prvého zmenil tak, že žalobu zamietol, a účastníkom nepriznal náhradu trov celého konania. V odôvodnení rozhodnutia konštatoval, že súd prvého stupňa použil správny predpis avšak nesprávne ho vyložil a na daný skutkový stav zle aplikoval z podradenia skutkového stavu pod právnu normu vyvodil nesprávne závery o právach a povinnostiach účastníkov. Odvolací súd ďalej poznamenal že režim spotrebiteľských zmlúv bol do nášho poriadku transponovaný až novelou Občianskeho zákonníka č. 150/2004 Z.z. s účinnosťou od 01 apríla 2004 a režim typových zmlúv bol zavedený novelou zákona č. 634/1992 Z.z. o ochrane spotrebiteľa zák. č. 310/1999 s účinnosťou od 01. januára 2000.

Generálny prokurátor Slovenskej republiky vyhovel podnetu žalobcu a mimoriadny dovolaním napadol tak rozsudok krajského súdu. Podľa jeho názoru bol týmto rozhodnutím porušený zákon, a preto navrhol uvedené uznesenie zrušiť a vec vrátiť Krajskému súdu v Košiciach na ďalšie konanie. Poukázal na ustanovenie § 1 O.s.p., že v občianskom súdnom konaní súdy postupujú tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov, a dbajú pritom na to, aby nedochádzalo k porušovaniu práv a právom chránených záujmov fyzických a právnických osôb a aby sa práva nezneužívali na úkor týchto osôb. Podľa § 213 ods. 2 O.s.p. ak je odvolací súd toho názoru, že sa na vec vzťahuje ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, vyzve účastníkov konania, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili. V danom prípade odvolací súd zaujal diametrálne odlišný právny názor a práve s poukazom na ustanovenie § 3 ods. 1 OZ a rozhodnutie súdu prvého stupňa zmenil tak že žalobu zamietol, preto Generálny prokurátor mal za to, že opísaným postupom odvolacieho súdu bola žalobcovi odňatá možnosť konať pred súdom (§ 243f ods. 1 písm. a/ v spojení s § 237 písm. f/ O.s.p.).

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.) po zistení, že tento opravný prostriedok podal včas generálny prokurátor Slovenskej republiky (§ 243g O.s.p.) na základe podnetu žalobcu (§ 243e ods. 1 a 2 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 v spojení s § 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal vec a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora je dôvodné.

V zmysle § 243f ods. 1 O.s.p. môže byť mimoriadne dovolanie podané z dôvodu, že:

a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237,

b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci,

c/ rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom mimoriadneho dovolania, ale aj dôvodmi uplatnenými v mimoriadnom dovolaní. Obligatórne (§ 243i ods. 2 v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými § 237 O.s.p. a tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

O vadu konania v zmysle § 237 O.s.p. ide vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie

konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Vády uvedené v § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. neboli v mimoriadnom dovolaní namietané a v konaní ani nevyšli najavo.

Podľa názoru generálneho prokurátora Slovenskej republiky odvolací súd v konaní odňal žalobcovi možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Odňatím možnosti konať sa v zmysle uvedeného ustanovenia rozumie taký závažný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

Predmetnému dôvodu dovolania sú vlastné tri pojmové znaky: 1/ odňatie možnosti konať pred súdom, 2/ to, že k odňatiu možnosti konať došlo v dôsledku postupu súdu, 3/ možnosť konať pred súdom sa odňala účastníkovi konania. Vzhľadom k tej skutočnosti, že zákon bližšie v žiadnom zo svojich ustanovení pojem odňatie možnosti konať pred súdom nešpecifikuje, pod odňatím možnosti konať pred súdom je potrebné vo všeobecnosti rozumieť taký postup súdu, ktorý znemožňuje účastníkovi konania realizáciu procesných práv a právom chránených záujmov, priznaných mu Občianskym súdnym poriadkom na zabezpečenie svojich práv a oprávnených záujmov.

O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva. O taký prípad v prejednávanej veci ide.

S účinnosťou od 15. októbra 2008 Občiansky súdny poriadok (zákon č. 384/2008 Z.z.) v ustanovení § 213 ods. 2 O.s.p. ustanovuje, že ak je odvolací súd toho názoru, že sa na vec vzťahuje ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie vo veci rozhodujúce, vyzve účastníkov konania, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili.

Úmyslom zákonodarcu, ako to vyplýva priamo z dôvodovej správy k zákonu č. 384/2008 Z.z., bolo týmto ustanovením v praxi zabrániť vydávaniu tzv. prekvapivých rozhodnutí. Uvádza sa v nej, že účastník tak bude mať možnosť vyjadriť sa k novej aplikácii doposiaľ nepoužitého ustanovenia, resp. inštitútu na zistený skutkový stav. Ustanovenie posilňuje právo na spravodlivý proces tým, že účastník bude môcť až po samotné rozhodnutie argumentovať a predvídať možné rozhodnutie súdu.

Výzva odvolacieho súdu je plnením osobitného druhu tzv. mandukčnej povinnosti opravného súdu. Podstatou tejto poučovacej povinnosti je zabrániť odňatiu možnosti konať pred odvolacím súdom a teda zabezpečiť riadny prístup k spravodlivému procesu aj po podaní odvolania. Ustanovenie právneho predpisu je pre vec rozhodujúce vtedy, keď odvolací súd mieni toto ustanovenie urobiť právnym základom pre rozhodnutie vo veci samej.

V prejednávanej veci súd prvého stupňa posudzoval nárok zo zmluvnej pokuty vo výške 0,1 % denne, ktorú si žalovaný W. M. a právny predchodca žalobcu, DRUKOS, a.s. so sídlom v Banskej Bystrici podľa zmluvy o nájme z 25. februára 2002 ačl. I bod 4. Všeobecných obchodných podmienok (VOP) dojednali pre prípad omeškania zo splácania dlžnej sumy za nájom hnuiteľnej veci. Podľa článku VIII bod 1. zmluvné strany sa dohodli, že práva a povinnosti podľa tejto zmluvy sa budú spravovať v celom rozsahu ustanoveniami Obchodného zákonníka.

Žalovaný sa zaviazal zaplatiť pôvodnému veriteľovi z titulu nájomnej zmluvy nájomné vo výške 21 990,- Sk, z toho formou akontácie vo výške 8 796,- Sk a 12 mesačných splátok po 1 100,- Sk do 15. dňa v kalendárnom mesiaci. So zaplatením záväzku vo výške 1 100,- Sk sa žalovaný dostal do omeškania 16. januára 2003 a túto sumu žalovaný uhradil až 4. decembra 2008. Zmluvná pokuta bola z uvedenej sumy

žiadaná žalobcom za obdobie od 16. januára 2003 do 4. decembra 2008 v celkovej výške 78,50 €. Žalovaný v priebehu konania vzniesol námietku premlčania, v dôsledku ktorej žalobca vzal žalobu späť v rozsahu 35,23 € a preto konanie v tejto časti súd prvého stupňa zastavil. Vzhľadom na dojednanie podľa článku VIII bod 1. VOP, plynutie premlčacej doby bolo posúdené podľa ustanovení Obchodného zákonníka.

Výšku pokuty podľa ustanovenia § 544 OZ považoval prvostupňový súd za primeranú z hľadiska naplnenia funkcie paušalizovanej náhrady škody a súčasne sankcie za porušenie základnej zmluvnej povinnosti nájomcu platiť dohodnuté splátky nájomného riadne a včas. Uplatnenie si práva na zaplatenie takejto zmluvnej pokuty nie je možné podľa názoru súdu považovať ani za výkon práva v rozpore s dobrými mravmi.

Odvolací súd však pri svojom rozhodovaní posúdil predmetné zmluvy ako zmluvy s vedľajším dojednaním zakotveným v čl. I bod 4 všeobecných obchodných podmienok (§ 601 OZ). Dojednanie o zmluvnej pokute obsiahnuté v zmluve by malo v súčasnosti povahu neprijateľnej zmluvnej podmienky v zmysle § 53 ods. 1, 4 OZ, keďže v tomto prípade išlo medzi účastníkmi konania jednoznačne o uzavretie zmluvy, ktorá mala podobu formulárovej zmluvy s vopred určenými podrobnými podmienkami a nemožnosťou ich akejkolvek zmeny, čo vedie kupujúceho k vyvodu záveru o nemožnosti ovplyvniť jej znenie. Právo na zaplatenie zmluvnej pokuty nemôže v zmysle § 3 ods. 1 OZ požívať právnu ochranu a preto bolo potrebné žalobu zamietnuť.

V súlade s ustanovením § 213 ods. 2 O.s.p. mal preto vyzvať účastníkov konania, aby sa k ich možnému použitiu vyjadrili. Zo spisu ale nevyplýva, že odvolací súd takto postupoval a žalobcovi nevytvoril procesnú možnosť vyjadriť sa k aplikácii predmetných ustanovení. Jeho procesný postup v dôsledku toho vykazuje vady konania v zmysle ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p.

Uvedená skutočnosť, že došlo v konaní k procesnej vade podľa § 237 písm. f/ O.s.p., je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd rozhodnutie odvolacieho súdu v napadnutej časti vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne. Vzhľadom na dôvody, ktoré viedli k potrebe zrušiť rozhodnutie odvolacieho súdu v napadnutej časti, nezaoberal sa dovolací súd ďalšími námietkami žalovaného uvedenými v dovolaní.

Z uvedených dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok odvolacieho súdu v napadnutej časti podľa § 243b ods. 1 O.s.p. zrušil a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného i dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.